

POLITYCZNOŚĆ LITERATURY

POLITYCZNOŚĆ LITERATUROZNAWSTWA

GRAMATYKA SPRZECIWU

POLITYCZNOŚĆ LITERATURY

POLITYCZNOŚĆ LITERATUROZNAWSTWA

GRAMATYKA SPRZECIWU

Redakcja

Józef Olejniczak

Ryszard Knapek

Małgorzata Szumna

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Katowice 2012

Projekt okładki i szaty graficznej
Zenon Dyrszka

Recenzent
Jerzy Jarzębski

Sfinansowano ze środków Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Copyright©by
Uniwersytet Śląski w Katowicach

ISBN 978-83-61061-10-6

Katowice 2012

Redakcja, korekta, skład i lamowanie
Wydawnictwo
Agencja Artystyczna PARA
ul. Chorzowska 73A, 40-101 Katowice
tel.: 32 258 70 85
e-mail: parawydawnictwo@wp.pl

Wydanie I

Spis treści

Józef Olejniczak, Paweł Tomczok Kilka uwag wstępnych	7
I. Polityczność	
Anna Cieślak Nieludzkie oblicze polityki. <i>Frankenstein</i> i <i>R.U.R.</i> wobec me- chanizmów biopolitycznych	11
Maria Kobielska Poezja katyńska po 1989 roku. Literatura jako przedmiot i na- rzędzie polityk pamięci	26
Aleksandra Wegner „Jutro bić zaczniemy” – o retoryce <i>Nekrologu</i> Andrzeja Struga	47
Ryszard Knappek „Garaż Męki Pańskiej”. Sekularyzacja jako kategoria politycz- na w <i>Pasjach błędmierskich</i> Jarosława Iwaszkiewicza	64
Karol Hryniewicz <i>Potęga smaku</i> – smak wolności. Zbigniewa Herberta teoria działania estetycznego?	83
Katarzyna Zegadło „Sztuką jest żyć w złym świecie i śpiewać”. Konstanty Ildefons Gałczyński – zmagania z socrealizmem	96
Mariusz Jaskuła Opowieści o zemście. Polityczna przemoc po „końcu historii”	111
Agnieszka Nowak Obraz stosunków polsko-ukraińskich w esejach i listach Jerzego Stempowskiego	128
Jakub Padewski Polityka w gorącym klimacie. O pewnym reportażu Ryszarda Kapuścińskiego	136
Magdalena Szczypiorska-Mutor „Jak przetrwać stalinizm nie ubłociwszy kaloszy i nie przesta- jąc jeść ryby dwoma widelcami”. O <i>Szpetnych czterdziesto- letnich</i> Agnieszki Osieckiej	147

Marek Mikołajec	
Temat górniczy przeciw pogardzie	160
II. Gramatyka sprzeciwu	
Jagoda Wierzejska	
Podróż do (kresu) autentyczności	171
Anna Cieślak	
Golem. Bunt przeciw Bogu. Bunt przeciw człowiekowi. Bunt przeciw człowieczeństwu	183
Jakub Czernik	
Henry David Thoreau – o literackich następstwach pewnego buntu	194
Łukasz Józefowicz	
Oko poety: Bogusław Kierc i Tadeusz Różewicz wobec „pocuzającego” spojrzenia Juliana Przybosia (szkic Bloomowskiej konceptualizacji relacji interpersonalno-intertekstualnych)	206
Jakub Padewski	
W stronę ironii. O pisarstwie Ryszarda Kapuścińskiego	218
Monika Wiertelk	
„Akwizytorze szukający szczęścia albo ratunku, jeśli chcesz się wydostać ze Ściegów, nie zwlekaj ani chwili: musisz to zrobić między wielką literą a kropką” – pisarstwo Magdaleny Tulli jako konsekwentny bunt przeciwko konwencjonalności literatury	238
Elżbieta Połomska	
Forma narodowa a homoerotyzm jako maska agonizacji w <i>Trans-Atlantyku</i> Witolda Gombrowicza	249
Anna Żoźnik	
Sto dwadzieścia dni perwersji, czyli bunt absolutny	259
Anna Kadykało	
Bajka jako wyraz sprzeciwu wobec totalitaryzmu – na podstawie utworów Jewgienija Szwarca i Tamary Gabbe	272
Paulina Małochleb	
Stępione ostrze. Formy buntu wobec PRL-u: Brandys a Iwaszkiewicz	282
Indeks (opracowała Małgorzata Szumna)	291

Kilka uwag wstępnych

Polityczność literatury, polityczność literaturoznawstwa. Gramatyka sprzeciwu to publikacja, w której zebraliśmy plon dwóch naukowych spotkań doktorantów z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Śląskiego, zajmujących się problematyką literatury i kultury XX i XXI wieku, jakie odbyły się w 2010 roku w Krakowie i w 2011 w Katowicach. Te spotkania mają już ponaddziesięcioletnią tradycję, a poza doktorantami biorą w nich także udział profesorowie: Jerzy Jarzębski (UJ), Przemysław Czapliński (UAM), Hanna Gosk (UW), Andrzej Zieniewicz (UW) oraz, piszący te słowa, Józef Olejniczak (UŚ). Stały się one dobrym zwyczajem, dzięki któremu młodzi naukowcy z czterech ośrodków polonistycznych wymieniają się swoimi zainteresowaniami badawczymi, zawiązują nowe kontakty, które czasami owocują długimi przyjaźniami i współpracą naukową. Uniwersytet Śląski wydaje niniejszym drugą książkę zbiorową będącą plonem tego cyklu konferencji (poprzednia – *Ciało, granice, kanon* – ukazała się w 2008 roku). Tom, który teraz przedstawiamy, ma jednak inny charakter. Przesłane do jego redaktorów materiały ułożyły się w monograficzne opracowanie problematyki związków literatury z polityką, przede wszystkim w radykalny sposób zadając pytanie o „polityczność literatury i literaturoznawstwa” oraz o różne aspekty buntu/sprzeciwu.

Polityczność w nauce i kulturze to temat powracający; wydaje się, że w ostatnich latach dostrzec można kolejne odnowienie tej problematyki: dzieła sztuki z osobnej sfery doświadczenia estetycznego przenoszone są w obszar znaczeń politycznych, czyli – odwołując się do określenia Jacquesa Rancière’a – takich, które na nowo definiują porządki widzialności, kwestionują dotychczasowe podziały, by ustanowić nowe pola równości. Coraz mniej zaufania wzbudzają także deklaracje naukowców dotyczące obiektywności ich metod oraz badań, bardziej popularne jest ujawnienie polityki tam, gdzie pozornie jej nie ma, a także jawne deklarowanie własnego zaangażowania – literackiego, krytycznego czy badawczego. Po czasie powszechnej neutralizacji problematyki politycznej znajdujemy się w momencie politycznej intensyfikacji.

Młodzi autorzy zamieszczonych w książce szkiców pytają, jak polityka wkraczała w nowoczesną literaturę: interesują ich sytuacje zaangażowania pisarzy i to, jak decyzje polityczne określały ich twórczość; równie ważne wydają się elementy polityczne obecne w literaturze: możliwość potraktowania literatury jako krytycznej postawy wobec ideologii, ale też historie obecności utworów literackich w konkretnych komunikacjach politycznych, szczególnie gdy – na przykład z powodu cenzury – literatura pełniła funkcję istotnego kodu dla artykulacji problemów społecznych czy ideowych, a także gdy łączyła się z propagandą.

Pierre Bourdieu w *Regulach sztuki* opisuje nowoczesne pole literackie jako system złożony z trzech części – sztuki nowoczesnej, sztuki zaangażowanej oraz sztuki mieszczańskiej. Każda z nich wyznacza inną relację do polityki: sztuka zaangażowana jednoznacznie wybiera program polityczny, sztuka mieszczańska utrzymuje *status quo*, zaś sztuka czysta skupia się na osobnej sferze literatury, ale często właśnie w tej przestrzeni estetycznej autonomii dochodzi do naruszenia politycznych oczywistości, pokazania możliwości całkiem innego świata. Wydaje się, że ogólny podział zaproponowany przez francuskiego socjologa może pomóc ustalić polityczne znaczenie literatury także tam, gdzie nie jest ono jawne – proponujemy zatem zapytać o różne polityki kanonu, a także o polityki obecne w literaturze i kulturze popularnej, szczególnie o relację popu do państwa, a także o konserwatyzm i reakcyjność tej literatury. Chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na zjawiska pozornie apolityczne, faktycznie zaś zakładające określony (liberalny, konserwatywny) model świata traktowany jako naturalny i oczywisty.

Metody literaturoznawcze mogą także być podstawą analiz tekstów politycznych innych niż literackie, ze względu na ich strukturę fabularną czy metafory. Literacki – narracyjny, metaforyczny czy obrazowy – charakter posiada przecież większość nowożytnych fikcji prawnych, które pojawiają się zarówno w dyskursach politycznych i prawnych, jak też w literackich wyobrażeniach suwerenności, wolności czy równości.

Niniejsza książka, jak sądzimy, nie wyczerpuje problematyki, ale chcielibyśmy, aby była początkiem poważnej dyskusji, by skłoniła czytelnika do refleksji, do stawiania ważnych i odważnych pytań dotyczących współczesności. Jest interesującym głosem najmłodszego pokolenia rozpoczynających swoją poznawczą przygodę literaturoznawców, w czym także należy upatrywać jej wartość. Bo „młodych” trzeba bardzo uważnie słuchać...

Józef Olejniczak, Paweł Tomczok

Indeks

- Abramowski Edward 53
Achmatowa Anna 279
Adamska Jolanta 28
Adorno Theodor W. 177
Agamben Giorgio 176, 179, 184
Akimow Nikolaj 278
Alcott Amos Bronson 198
Aldiss Brian 12
Andersen Hans Christian 275
Andrysiewicz Stanisław 260
Aragon Luis 101
Arbenz Guzmán Jacobo 181
Arendt Hannah 87–89, 174–175, 195
Arystoteles 13, 88–89, 136, 219, 232
Assmann Aleida 26
Assman Jan 27
Austin John Langshaw 92
- Baal Szem Tow 186
Babińska Renata 71
Bach Jan Sebastian 103
Bachtin Michaił 51
Balbus Stanisław 215
Balcerzan Edward 215
Baldwin John 196
Baluch Alicja 102
Banasiak Bogdan 12, 84, 176, 260–263,
265, 267–268
Banks Russell 196
- Baran Bogdan 116, 162
Barthes Roland 60, 143, 254, 260, 267–
–268
Bataille Georges 259–261, 265
Bateson Gregory 118
Bator Joanna 44
Baudelaire Charles 259, 266
Bauer Zbigniew 218, 224, 234
Bauman Zygmunt 118–119
Beauvoir Simone de 266
Bielik-Robson Agata 44, 209, 214,
249
Bieńczyk Marek 60
Biezelanskij Jurij 277–278
Blanchot Maurice 260
Bloom Harold 206–211, 213–216, 249,
251, 257
Błoński Jan 106–108, 174
Bobkowska Barbara 178
Bobkowski Andrzej 171–181
Bojanowska Małgorzata 283
Bojarska Katarzyna 165
Bolecki Włodzimierz 250
Borges Jorge Luis 190
Borowski Mateusz 92
Borowski Tadeusz 37, 99
Bourdieu Pierre 8, 38, 45
Brandys Marian 284, 286–287, 289
Bratkowska Katarzyna 124

- Brodski Josif 83, 91, 93
 Brodzka Alina 288
 Brodzki Józef 203
 Broniewski Władysław 37
 Browarny Wojciech 214
 Brown John 195–198
 Bryll Ernest 284
 Bujnicki Tadeusz 49
 Bułakowska Jadwiga 24
 Bulhakow Michaił 35
 Buranelli Vincent 200
 Burckhardt Jacob 233
 Burke Edmund 91
 Buruma Ian 143–144
 Burzyńska Anna 142
 Bush George 118
 Butler Judith 92
- Calvino Italo 242
 Camus Albert 171
 Cao Diego 221
 Čapek Karel 11, 18–20, 22–24, 191
 Carlyle Thomas 116, 197
 Carter Paul C. 20
 Castillo Armas Carlos 181
 Celan Paul 62
 Céline Louis Ferdinand 260
 Charitonow Michaił 277
 Chase Allan 16
 Chigerowa Maria 232
 Chmielewski Waclaw A. 40
 Chmielowski Franciszek 91
 Chruszczow Nikita 148, 152, 278
 Chwin Stefan 255
 Cieplińska Halina 194
 Cieślak Robert 208
 Citko Henryk 85
 Conrad Joseph 142, 178
 Cox Harvey 78
 Cybulski Zbigniew 148–149, 153
 Cynceron 91
 Cywiński Bohdan 53
 Czaja Dariusz 12
- Czapliński Przemysław 7, 111–113, 225, 241–242, 245
 Czapski Józef 28, 179
- Dakowicz Przemysław 36–38
 Danto Arthur Coleman 92–93, 222
 Darwin Erasmus 189
 Davy Humphrey 15
 Dawid Jan 53
 Dąbrowski Antoni 37
 Dąbrowski Witold 147, 149, 152–154
 Dąbska Izydora 85–86
 Deleuze Gilles 263
 Dębska Agnieszka 39
 Dias de Novais Paulo 223
 Długosz-Kurczabowa Krystyna 191
 Dobbelaere Karel 71
 Dobies Cezary 86
 Dobosz Andrzej 149, 153
 Domańska Ewa 229, 232, 234–235
 Dominiak Łukasz 23
 Dominiak Tomasz 12
 Dominiczak Anna 40
 Dominiczak Barbara Teresa 40
 Domosławski Artur 137, 219
 Draaisma Douwe 155
 Draguła Andrzej 78
 Drawicz Andrzej 149, 160
 Duda Harry 41
 Dufrenne Mikel 92
 Durkheim Emile 72
 Dybel Paweł 44
 Dygat Stanisław 148–149, 153
- Eile Marian 149, 153
 Eleazar z Wormacji 184
 Elzenberg Henryk 85–86, 91
 Emerson Ralph Waldo 197, 200
 Ezop 273
- Falski Maciej 37
 Fanon Frantz 142, 144
 Fert Józef 211

- Fiałkowski Tomasz 84
 Fichte Johann Gottlieb 173
 Ficowski Jerzy 37
 Fischer-Lichte Erika 92
 Flaubert Gustave 175
 Ford Henry 21–22
 Foucault Michel 12–13, 21, 23, 112, 176, 260, 262
 Franklin Benjamin 201
 Freeman Edward R. 22
 Freud Sigmund 72, 191
 Friszke Andrzej 282, 286
 Frye Northrop 229
 Fukuyama Francis 115
 Furman Wojciech 218
- Gabbe Tamara 278, 280
 Gadamer Hans Georg 48
 Gajewska Grażyna 12–13, 17, 183–184, 192
 Galczyńska Kira 97–99, 104
 Galczyńska Natalia 97, 104
 Galczyński Konstanty Ildefons 96–109
 Galecki Jerzy 89
 Gambin Ryszard 22
 Gandhi Leela 144
 Gandhi Mohandas Karamchand 202–203
 Gazda Grzegorz 226
 Gębala Stanisław 49
 Giedroyc Jerzy 179
 Gilbert Daniel R., jr. 22
 Girard René 207–208
 Giza Jerzy 42
 Glinert Lewis 183
 Godwin William 13–14, 16–17
 Godyń Mieczysław 87
 Goethe Johann Wolfgang von 186
 Golemba Henry 200
 Golias Marian 273
 Gołaszewska Maria 92
 Gołębski Łukasz 16
 Gombrowicz Witold 72, 138, 249–257
- Gomez Juan Carlos 251–252
 Gorzkowski Albert 234
 Gosk Hanna 7, 288
 Grajewski Wincenty 48, 60
 Grimm Jacob 186–187
 Grochowski Grzegorz 218
 Gromska Daniela 89
 Gumilow Nikołaj 279
- Habermas Jürgen 86, 88
 Habyarimana Juvénal 228
 Halevi Juda 184
 Harvey David 114
 Heaker [b.d.] 51
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 197
 Heidegger Martin 48, 57, 87
 Heine Maurice 259
 Heller Michaił 276
 Hemingway Ernest 203
 Hénaff Marcel 268
 Herbert Zbigniew 33–37, 84–86, 91–94
 Herr William A. 200
 Heska-Kwaśniewicz Krystyna 162
 Hezjod 273
 Hierowski Zdzisław 166
 Hitler Adolf 116, 129, 172, 278–279
 Hlasko Marek 149, 153
 Hobbes Thomas 117, 122
 Hochfield George 200
 Hogle Jerrold E. 189
 Homer 207
 Horkheimer Max 177
 Horodecka Magdalena 137–138, 141–142, 219–220, 224, 226
 Hübner Irena 226
 Hudzik Jan P. 91
 Hume David 87, 91
 Hutcheson Francis 91
- Ilakowiczówna Kazimiera 37, 157
 Ingarden Roman 86
 Irzykowski Karol 51

- Iwaskiewicz Jarosław 64, 67–72, 74,
76–77, 80–81, 171, 178, 194, 206,
208, 283–289
- Jalsevac Paul 16
James William 68
Jameson Fredric 64–65, 145
Janaszek-Ivaničková Halina 11, 22,
191
Janion Maria 111, 288
Januszewski Tadeusz 108
Jarecki Andrzej 153
Jaroński Zbigniew 283
Jarzębski Jerzy 7, 112, 137, 218, 224–
–225, 236
Jehuda Ben Bezazel 187
Jeleński Konstanty 250, 256
Jentsch Ernst 191
Jezus Chrystus 42, 75, 78, 172, 201
Jędrusik Kalina 153
Jusewicz-Kalter Ewa 155
- Kalicki Rajmund 252
Kalinowski Witold 142
Kaliszewski Andrzej 218
Kałużny Jerzy 27
Kaniowski Andrzej Maciej 86
Kant Immanuel 89, 91
Kapuścińska Alicja 218
Kapuściński Ryszard 136–137, 140,
142–144, 218–236
Karbowski Hrihorij 134
Kądziała Paweł 85, 173
Keyserling Herman 176–177
Kęszycka Helena 259
Kierc Bogusław 207, 209–213, 215–
–216
Kijonka Tadeusz 41–42
Kijowski Andrzej 266
Kisielewski Tadeusz Antoni 28
Klecel Marek 128
Klossowski Pierre 260, 263, 269
Kłosińska Krystyna 49–51
- Kłosiński Krzysztof 49–51
Kobiela Bogumil 148, 153
Kobielska Maria 35, 38
Koch Jerzy 185
Kochan Jerzy 262
Kofta Jonasz 284
Kolakowski Leszek 153, 173
Komeda Krzysztof 148, 153
Komendant Tadeusz 12, 262
Konarski Szymon 285
Konieczny Jacek 119
Kopacki Andrzej 68
Kopernik Mikołaj 201
Korin Aleksandr 278
Korolczyk Elżbieta 124
Kossobudzki Leszek 183
Kostrzewa Zbigniew Józef 40
Kot Karolina 208
Kott Jan 128
Kowalczyk Agnieszka 12, 188
Kowalczyk Andrzej Stanisław 130
Krawczyk Mikołaj 185
Kreczowska Maria 197
Kriemencow Leonid 274
Kristeva Julia 269–270
Krońska Irena 94
Kropiwnicki Maciej 66, 90, 136
Krzywicki Ludwik 53, 61
Krzyżanowski Jerzy Roman 29–31, 40
Krzyżawskij Anatolij 130–131
Kubicki Roman 89
Kühl Olaf 250, 254
Kulawik Adam 102
Kurylewicz Andrzej 153
Kustowa Anna 272
Kutyla Julian 17, 90, 136
Kutz Kazimierz 160
Kuźniarz Bartosz 125
Kwiatkowski Jerzy 207
- LaCapra Dominick 165
Larsson Stieg 115, 123–124
Laszuk Anna 124–125

- Latour Bruno 12, 188
Lausberg Heinrich 234
Lautréamont właśc. Ducasse Isidore
260
Lebenstein Jan 149
Lechoń Jan 109, 157
Lee Kuan Yew 144
Lely Gilbert 261
Lem Stanisław 187, 192
Lemann Natalia 225–227, 235
Lemke Thomas 11–12, 21
Leszczyński Grzegorz 274
Levinas Emmanuel 48, 57, 59–61, 137
Libera Zbigniew 12
Lipszyc Adam 208
Lis Renata 267
Locke John 208
Lubelski Tadeusz 35
Lubosz Bolesław 166–167
Luter Martin 75, 201
Luther Martin King 202
Lyotard Jean-François 83–84
- Łagodzka Anna 175, 195
Łapiński Zdzisław 216
Łebkowska Anna 233
Łojek Jerzy 263
Łopatka Paweł 12, 188
Łukasiewicz Jacek 214
Łukasiewicz Małgorzata 48, 65, 88,
177
- Madej Piotr 194
Madej Wojciech 87, 195
Malczewski Jacek 47
Malinowski Bronisław 137
Malthus Thomas 13–18
Man Paul de 208
Mandelsztam Osip 279–280
Margański Janusz 48
Markiewicz Henryk 49
Markowski Michał Paweł 27, 142, 144,
233, 262
- Marks Karol 21, 72
Márquez Gabriel García 242
Marshall Tim 18
Marzec Wiktor 23
Maślanka Julian 197
Matuszewski Krzysztof 12, 176, 260,
263, 268
Matuszkiewicz Jerzy 153
McLane Maureen 14–18
McNeil Jean 263
Melkowski Stefan 284
Michalski Henryk 48
Miciński Bolesław 174
Mickiewicz Adam 197, 255–256
Mieletinski Eleazar 275
Mikołaj I 285
Mikołajska Halina 287
Miłosz Czesław 37, 70, 108–109
Minkiewicz Janusz 153
Misiorny Michał 284
Mitterand François 228
Mitzner Piotr 67–69
Mizera Janusz 87
Morcinek Gustaw 160–167
Mosier Richard D. 198
Moskalewicz Marcin 143
Mościcki Paweł 90, 136
Mroczkowska-Brand Katarzyna 142
Mrozek Witold 35
Mrugalski Michał 213
Mucha Bogusław 279
Muchina Wiera 279
Mugesira Leon 231
Mulisch Harry 185
Mycielska Gabriela 266
- Najwer Ewa 41
Nałkowski Waclaw 53
Nawarecki Aleksander 58, 215–216
Neher André 183–184, 189–190
Nelson Victoria 191
Nietzsche Friedrich 65, 260
Niewrzęda Krzysztof 250

- Nijakowski Lech M. 27, 29
 Nolan Christopher 117–118
 Norwid Cyprian Kamil 197–198, 209, 211
 Nowacka Beata 136, 142, 219–220, 226–227, 233–235
 Nowacki Dariusz 239, 241
 Nowakowska Katarzyna 124
 Nycz Ryszard 27, 233, 286
- O'Connor Timothy 93
 Obama Barack 122
 Obara Władysław Janusz 37
 Obercowa Maria 86
 Ochab Maryna 261
 Odojewski Włodzimierz 28, 31–32
 Okólski Marek 13, 16–17
 Olejniczak Józef 7
 Orska Joanna 214
 Osborne Harold 93–94
 Osiecka Agnieszka 147–158
 Ossowska Maria 86
 Ossowski Jerzy S. 102
 Ossowski Stanisław 86
 Ostrander Gilman M. 195
 Ostrowska Władysława 164
- Palka Marta 17–18
 Paracelsus 15
 Pasek Jan Chryzostom 250
 Patey-Grabowska Alicja 42
 Pawelec Andrzej 181
 Pawłowski Tomasz 42
 Pawlyczko Dmytro 283
 Peabody Elizabeth 198
 Peryt Ryszard 284
 Perzanowski Jerzy 85–86
 Petlura Semen 133
 Pia Pascal 260
 Piasecki Stanisław 97
 Piermiak Jewgienij 273
 Pieszkow Igor 275
 Pilsudski Józef 157–158
- Piotrowska Joanna 124
 Platon 219
 Płoszewski Leon 197
 Pluciennik Jarosław 226
 Podgórska Hanna 283
 Podlubnowa Julia 279–280
 Poprawa Adam 214
 Potkański Jan 206–208
 Prokopiuk Jerzy 94
 Propp Władimir 275
 Proust Marcel 203, 259
 Przewoźnik Andrzej 28
 Przyboś Julian 206–216
 Przybylski Ryszard 67, 75, 79, 81
 Przybyła Piotr 26
 Przybysławski Artur 208
 Pseudo-Saadia 184
 Puchejda Adam 74
 Puk Marlena 273
 Putrament Jerzy 149
- Radkowska-Walkowicz Magdalena 187, 192
 Rafajewa Anna 275
 Rancière Jacques 7, 66, 87, 90, 136–137
 Reale Giovanni 84
 Reszke Robert 191
 Rimbaud Arthur 260
 Ritz German 68–69
 Robbe-Grillet Alain 261
 Roberto Holden 221, 224
 Rogowska-Fiałkowska Janina 40–41
 Rosenau Alicja 123
 Rosenberg Juda 185
 Rosińska Paulina 123
 Rosne Piotr 144
 Rousseau Jean-Jacques 14
 Różewicz Tadeusz 99, 206–208, 210–216
 Ruchała Sławomira 20
- Sacher-Masoch Leopold von 263
 Sachs Nelly 184

- Sade Donatien Alphonse François, markiz de 259–270
 Said Edward 142–143, 145
 Salwa Mateusz 176
 Sandis Constantine 93
 Sandler Samuel 52
 Saryusz-Wolska Magdalena 26
 Schelde Per 21
 Schiller Friedrich 90–91, 94
 Scholem Gershom 184–187, 192
 Seidel-Maczyńska Aleksandra 11, 24
 Serwański Jacek 144
 Shaftesbury Anthony Ashley Cooper 91
 Shatz Frank 196
 Shaw George Bernard 203
 Shelley Mary 12–15, 17–18, 24, 188–189
 Shelley Percy Bysshe 214
 Sieczkowski Andrzej 19, 191
 Siedlecka Joanna 283
 Sienkiewicz Henryk 130, 250
 Sikorski Władysław 157
 Singer Isaac Bashevis 185–186, 192
 Siwczyk Krzysztof 260
 Skrendo Andrzej 206–207, 212, 216
 Skręt Rościsław 207
 Sloterdijk Peter 116–117, 123, 162, 164
 Sławiński Janusz 49, 206–207, 219
 Slonimski Antoni 149, 157
 Słowacki Juliusz 198
 Socha Ireneusz 142
 Sowa Jan 66, 90, 136
 Stalin Józef 129, 134, 167, 278–280
 Stein K. 16
 Stempowski Jerzy 128–134
 Stevens Wallace 214
 Stępień Tomasz 102–103
 Stobiecka Maria 101
 Stoff Andrzej 85
 Stokfiszewski Igor 113–114
 Stoner James A.F. 22
 Stroński Maciej 35
- Stróżewski Władysław 92
 Strug Andrzej 47–49, 51–54, 60, 62
 Strzemiński Władysław 208
 Szaniawska Katarzyna 124–125
 Szekspir William 41, 103
 Szuster Marcin 209, 249
 Szwarz Jewgienij 274–278
 Szymaniak Karolina 74
 Szymanowski Karol 208
- Śliwiński Piotr 241–242, 245
 Świda-Ziemia Hanna 137
- Tarantino Quentin 115, 119–123, 125
 Tarnogórska Maria 250
 Tatarkiewicz Władysław 86
 Tatarkiewiczowa Teresa 87
 Taylor Charles 74, 181
 Taylor Frederick Winslow 21–22
 Taylor-Terlecka Nina 175
 Terlecki Tymon 175, 178, 180
 Thoreau Henry David 194–204
 Tischner Józef 92
 Tishby Isaiah 184
 Tocqueville Alexix de 177
 Toeplitz Krzysztof Teodor 155
 Tolstoj Lew 73, 202
 Topolski Jerzy 218, 222
 Trzciniński Łukasz 187
 Trznadel Jacek 143
 Trzynadłowski Jan 274
 Tudorowskaja Jelena 276
 Tuite Clara 14, 18
 Tulli Magdalena 238–247
 Turner Jack 196
 Turney Jon 12–13, 19, 21–22, 183, 189
 Turowicz Jerzy 84–85
 Tuwim Julian 108
 Twardowski Jan 37
 Twardowski Kazimierz 85
 Tygielska Hanna 142
 Tylicka Barbara 274
 Tyrmand Leopold 150–151, 153

- Ujazdowski Kazimierz M. 35
Vogel Cornelia 84
Wajda Andrzej 33, 35
Walczak-Larsson Beata 123
Wałęsa Lech 30
Warmiński Andrzej 208
Warska Wanda 153
Washington George 201
Waśkiewicz Andrzej 200
Wazyk Adam 109
Weber Max 71–72, 75
Welsch Wolfgang 89
White Hayden 229–230, 232–235
Wieluński Lech 219
Wiener Norbert 183, 189
Wilczyński Marek 229
Willm Aude 263
Wiśniewska Marta 12, 183
Witos Wincenty 157
Wodzyńska-Walicka Maria 259
Wojnakowski Ryszard 184
Wolny-Zmorzyński Kazimierz 218
Wolk-Jezińska Witomila 40
Wordsworth William 208
Wróbel Szymon 13
Wróblewski Bogusław 218
Wrzosek Wojciech 219
Yeats William Butler 203
Zabójcka [b.d.] 51
Zarębski Stefan 42
Zawadzki Andrzej 45
Zee James van der 143
Zeidler-Janiszewska Anna 89
Ziątek Zygmunt 142, 220, 226–227,
233
Zielińska Barbara 257
Zieliński Adam 129–130, 133
Zieliński Edward Iwo 84
Zieliński Jan 171, 179
Zieniewicz Andrzej 7
Žižek Slavoj 17, 44
Zysiak Agata 23
Żakowski Jacek 33
Żeleński Tadeusz (Boy) 68

Polityczność literatury, polityczność literaturoznawstwa. Gramatyka sprzeciwu to publikacja, w której zebraliśmy plon dwóch naukowych spotkań doktorantów z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Śląskiego, zajmujących się problematyką literatury i kultury XX i XXI wieku, jakie odbyły się w 2010 roku w Krakowie i w 2011 w Katowicach. Te spotkania mają już ponaddziesięcioletnią tradycję, a poza doktorantami biorą w nich także udział profesorowie: Jerzy Jarzębski (UJ), Przemysław Czaplński (UAM), Hanna Gosk (UW), Andrzej Zieniewicz (UW) oraz, piszący te słowa, Józef Olejniczak (UŚ). Stały się one dobrym zwyczajem, dzięki któremu młodzi naukowcy z czterech ośrodków polonistycznych wymieniają się swoimi zainteresowaniami badawczymi, zawiązują nowe kontakty, które czasami owocują długimi przyjaźniami i współpracą naukową. Uniwersytet Śląski wydaje niniejszym drugą książkę zbiorową będącą plonem tego cyklu konferencji (poprzednia – *Ciało, granice, kanon* – ukazała się w 2008 roku). Tom, który teraz przedstawiamy, ma jednak inny charakter. Przesłane do jego redaktorów materiały ułożyły się w monograficzne opracowanie problematyki związków literatury z polityką, przede wszystkim w radykalny sposób zadając pytanie o „polityczność literatury i literaturoznawstwa” oraz o różne aspekty buntu/sprzeciwu.

Józef Olejniczak (fragment słowa wstępnego)

ISBN 978-83-61061-10-6

9 788361 061106